

Ułamki

Temat	Wyrażenia algebraiczne
Cele kształcenia	Podstawowe działania na ułamkach
Grupa wiekowa	10-14 lat
Przewidywany czas	2 godziny lekcyjne
Działania	Stosowanie ułamków zwykłych do obliczania udziałów, cen lub czasu
Powiązane wycieczki	Beaumont de Lomagne, Namur, Paris, Tourcoing/Roubaix

Uczeń powinien znać:

Podstawowe działania, dzielenie w szczególności.

Krok po kroku: kolejność działań w klasie

Krok 1: Wprowadzenie do tematu

Krótką prezentacją spuścizny historycznej

Aczkolwiek nie da się określić kiedy po raz pierwszy użyto ułamków, niektóre dowody sugerują że Babilończycy używali już ich ponad pięć tysięcy lat temu. Używali 60 w miejscu mianownika, co uważa się za powód, na przykład, w godzinie mieściłoby się 60 minut, a pełne koło miałoby 360° . Od tego czasu metoda ich obliczania ewoluowała, ale pomysł, natomiast, pozostał: ułamki pozwalają przedstawić ilość przedmiotu używając wyłącznie liczb naturalnych.

Ułamki reprezentują dzielenie, a pierwszymi ludźmi, którzy przedstawili ułamki zwykłe, jakie znamy dzisiaj, byli starożytni Egipcjanie. Jednakże, ich system ułamków był w większości zaprojektowany tak, aby używać 1 jako licznika, a inne liczby w rzadszych

przypadkach. Jednak w tym czasie znaleziono dowód na to, że Egipcjanie umieli liczyć za pomocą ułamków, dodawać je lub odejmować. O tym właśnie będzie ta lekcja!

Powiązania pomiędzy tymi elementami a tematem

Ułamki proste można po prostu postrzegać jako wizualną reprezentację dzielenia.

Umiejętność posługiwania się ułamkami powinna pomóc uczniom na kilka sposobów: ta reprezentacja oznacza, że nie muszą posługiwać się ułamkami dziesiętnymi (co czasami może być mylące) i że mogą być dokładni w przypadku niektórych pomiarów (na przykład $1/3$ można poprawnie zapisać tylko w ten sposób). Dodatkowo, ułamki są używane w wielu obszarach naszego codziennego życia: określenie czasu (kwadrans do ósmej), instrukcje podczas gotowania (połowa szklanki), pytanie się o kawałek pizzy (jedna ósma lub jedna szósta na przykład) lub nawet mówiąc o procentach.

Krok 2: Czynności w klasie

Dla nauczycieli: Oto kilka praktycznych ćwiczeń, które mogą Państwo wykorzystać na zajęciach. Mogą Państwo z nich korzystać i dostosowywać je według własnego uznania!

Czym jest ułamek?

Ułamek jest reprezentacją dzielenia. Składa się z dwóch liczb oddzielonych poziomą linią. Liczba na górze jest nazywana licznikiem (liczba przez którą dzielimy), a liczba na dole jest nazywana mianownikiem (liczba która jest dzielona). Mianownik nie może być równy 0.

W podanym ułamku $\frac{3}{5}$: 3 jest licznikiem, a 5 jest mianownikiem.

Największą liczbą pomiędzy dwoma ułamkami o tym samym liczniku jest ta, która ma mniejszy mianownik. Największą liczbą pomiędzy dwoma ułamkami o tym samym mianowniku jest ta, która ma większy licznik.

VISIT MATH

Zastosowanie

Dofinansowane przez
Unię Europejską

W podanych przykładach, który ułamek jest większy?

$$\frac{1}{2} \text{ czy } \frac{1}{3} ?$$

$$\frac{2}{5} \text{ czy } \frac{4}{5} ?$$

$$\frac{3}{8} \text{ czy } \frac{3}{7} ?$$

$$\frac{4}{5} \text{ czy } \frac{4}{9} ?$$

Liczba naturalna może być przedstawiona w formie ułamka z mianownikiem równym

1. Możesz to wykorzystać na swoją korzyść podczas wykonywania operacji na liczbach naturalnych i ułamkach zwykłych! Podobnie, procent można przedstawić w postaci ułamka o mianowniku równym 100.

Redukcja ułamka

Pierwsza zasada ułamków jest taka, że należy utworzyć jak najmniejszy ułamek – pomaga to w przejrzystości. Aby to zrobić, musisz znaleźć liczbę naturalną, przez którą podzielisz licznik i mianownik. Dzielenie lub mnożenie licznika i mianownika ułamka przez tę samą liczbę spowoduje powstanie identycznego ułamka. Na przykład, przedstawiony ułamek można podzielić w ten sposób:

$$\frac{4}{6} = \frac{2 \times 2}{2 \times 3} = \frac{2}{3}$$

Zastosowanie

Uprość poniższe ułamki:

$$\frac{3}{9} =$$

$$\frac{3}{6} =$$

$$\frac{5}{15} =$$

$$\frac{6}{18} =$$

Mnożenie jest prawdopodobnie najłatwiejszym działaniem w przypadku ułamków zwykłych. Podczas mnożenia ułamka przez inny ułamek, mnożymy licznik z licznikiem, a mianownik z mianownikiem. Mnożąc ułamek przez liczbę naturalną, licznik należy pomnożyć przez liczbę, a mianownik pozostawić bez zmian.

Na przykład: $\frac{2}{3} \times \frac{4}{5} = \frac{2 \times 4}{3 \times 5} = \frac{8}{15}$

$$\frac{6}{7} \times 3 = \frac{6 \times 3}{7} = \frac{18}{7}$$

Zastosowanie

Teraz twoja kolej! Pomnóż przedstawione ułamki, i zredukuj je jeżeli jest to konieczne:

$$\frac{2}{5} \times \frac{3}{7} =$$

$$\frac{3}{4} \times \frac{5}{4} =$$

$$\frac{2}{3} \times \frac{3}{2} =$$

Sumowanie

Aby dodać do siebie ułamki, najpierw musisz upewnić się, że oba posiadają ten sam mianownik. Aby to zrobić, możesz pomnożyć oba ułamki przez mianownik drugiego. Następnie dodaj liczniki i nie zmieniaj mianownika, a w razie potrzeby zmniejsz ułamek.

Na przykład: $\frac{3}{5} + \frac{5}{2} = \frac{3 \times 2}{5 \times 2} + \frac{5 \times 5}{2 \times 5} = \frac{6}{10} + \frac{25}{10} = \frac{6+25}{10} = \frac{31}{10}$

VISIT MATH
Zastowanie

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Zrozumiałeś? Teraz twoja kolej!

$$\frac{4}{7} + \frac{3}{4} =$$

$$\frac{7}{3} + \frac{5}{6} =$$

$$\frac{5}{3} + 4 =$$

Odejmowanie

Tak jak przy dodawaniu ułamków, odejmowanie ich wymaga znalezienia wspólnego mianownika. Następnie odejmij oba liczniki bez zmiany mianownika, aby znaleźć wynik.

Na przykład: $\frac{4}{5} - \frac{2}{3} = \frac{4 \times 3}{5 \times 3} - \frac{2 \times 5}{3 \times 5} = \frac{12}{15} - \frac{10}{15} = \frac{12-10}{15} = \frac{2}{15}$

Zastosowanie

Teraz przećwiczmy to!:

$$\frac{7}{8} - \frac{2}{5} =$$

$$\frac{4}{3} - \frac{2}{6} =$$

$$\frac{7}{3} - 2 =$$

Dzielenie

Dzielenie jednego ułamka przez drugi oznacza pomnożenie ułamka podzielonego przez odwrotność ułamka dzielącego. Innymi słowy, musisz zamienić miejscami licznik i mianownik ułamka, który dzieli. Ponieważ zamieniłeś miejscami te dwie liczby, oznacza to również, że nie możesz dzielić przez ułamek, którego licznik jest równy 0.

Na przykład: $\frac{3}{2} \div \frac{5}{4} = \frac{3}{2} \times \frac{4}{5} = \frac{3 \times 4}{2 \times 5} = \frac{12}{10} = \frac{6}{5}$

VISIT MATH

Zastosowanie

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Teraz twoja kolej:

$$\frac{3}{4} / \frac{5}{3} =$$

$$\frac{5}{7} / \frac{2}{7} =$$

$$\frac{5}{2} / 3 =$$

Krok 3: Praca domowa

Ułamki są częścią naszego życia codziennego, aczkolwiek możemy ich na początku nie zauważyć. Przedstawione ćwiczenia pokazują ci różne przypadki gdzie znajomość ułamków może być przydatna!

Zakupy

Czy jesteś gotowy na zakupy? Wszystko jest na przecenie!

Masz 100€ w kieszeni, musisz kupić koszulkę, spodnię i parę butów.

Koszulka kosztuje 30€ i jest przeceniona o 20%.

Spodnie kosztują 40€ ale możesz ją kupić 30% taniej.

Buty kosztują 70€ ale cena może być zredukowana o 40%.

Czy stać Cię na zakup tych ubrań? Ile pieniędzy Ci zostało lub o ile pieniędzy jeszcze potrzebujesz?

Zdjęcie 1 : Pixabay

Sprzedawca oferuje Ci zakup karty lojalnościowej o wartości 5 €, która zapewni Ci dodatkowe 10% rabatu od całkowitej kwoty posprzedażowej. Czy warto? Ile byś w sumie zapłacił?

VISIT MATH

Ciasto urodzinowe

Dzisiaj są twoje urodziny, a twoja rodzina jest tutaj, aby świętować razem z tobą! Aczkolwiek, ciasto wyglądało tak przepysznie, że wszyscy się poczęstowali zanim zdążyłeś wrócić do domu...

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Zdjęcie 2 : Pixabay

Najpierw, twoja mama wzięła mały kawałek: przekroiła ciasto na pół i wzięła około ósmą część z jednej połowy. Następnie, gdy twój ojciec zobaczył, że ktoś już zjadł część ciasta, pokroił ciasto na pięć równych części i zjadł jedną z nich. Twoja siostra ponownie sięgnęła po nóż i przecięła jeden z kawałków twojego ojca na dwie części, zjadła jedną z połówek. Wreszcie, wszedł twój brat i zjadł jedną trzecią kawałka twojego ojca.

Jak dużo ciasta pozostało? Ponieważ w Twojej rodzinie jest 5 osób i każdy musi zjeść równą część ciasta, ile każdy członek rodziny może jeszcze zjeść?

Jeżeli masz problem z rozwiązaniem tego zadanie, możesz narysować ciasto!

Wyścig

Twój najlepszy przyjaciel bierze udział w wyścigu próbnym. Zakwalifikuję się tylko wtedy, gdy przebiegnie szybciej niż 9 km/h! W dzień wyścigu, zajęło mu 20 minut aby ukończyć 3.5 km wyścig. Czy się zakwalifikował?

Zdjęcie 3 : Pixabay

Sfinansowane ze środków UE. Wyrażone poglądy i opinie są
jedynie opiniami autora lub autorów i niekoniecznie
odzwierciedlają poglądy i opinie Unii Europejskiej lub Europejskiej
Agencji Wykonawczej ds. Edukacji i Kultury (EACEA). Unia
Europejska ani EACEA nie ponoszą za nie odpowiedzialności.

Kod projektu: 1-FR01-KA220-SCH-00027771

Aby dowiedzieć się więcej o projekcie VisitMath, odwiedź:

<https://visitmath.eu>

Ta praca jest dostępna na licencji Creative Commons Attribution-
NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License
(<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>).

